

idea. Ni siquiera en América los hacen mejor. ¿Y el color? ¿Se han dado cuenta del color del mural? Era sencillamente impresionante". A la pregunta del per què no va ballar la sardana prevista, va dir "¿La sardana? Por culpa del éééxito. Yo esperaba que hubiese cuatro personas en la plaza y había más de dos mil. No podía ni caminar. ¿Cómo iba a bailar?" Tenia raó, i encara en tenia més quan va afirmar que "hoy han ocurrido más cosas en Granollers en veinte minutos que durante veinte años en las galerías modernas" (paraules recollides per la revista La Actualidad Española) ...èxit. De qui? Sembla que Dalí va quedar convençut i satisfet del seu doble èxit: l'afirmació de la seva popularitat i capacitat de crear expectatives i una solució millor de la prevista pel final del seu film, "Viaje a la alta Mongolia". Granollers i la seva gent van reviu- re el sa exercici de la llibertat i l'ocupació del carrer, ja assajat dos mesos abans, i van repetir el bon gust deixat per aquell tast en temps encara ben plens de prohibicions i mancances. Van estar en l'ull de mira de molts mitjans als quals van mostrar l'alegria, la desinhibició i el potencial d'una joventut amb ganes de viure amb normalitat. Si bé sembla que en els *happenings* de Granollers no hi ha voluntat de referència a la situació política espanyola del moment, ja que van transcórrer sense intervencions dels serveis d'orde públic, tanmateix l'energia que desprenien era filla de la situació repressiva i de la possibilitat de deslliurar-se, i no solament de la vitalitat del jove públic participant.

Cal ara pensar en el sentit pragmàtic dels actes de Dalí, mai, al meu entendre, gratuïts, sinó sempre orientats, predeterminats i rendibilitzats. Es tractava no d'un *happening* sinó d'una pel·lícula, de filmar un acte massiu, apoteòsic, singular i espontani com a escena final d'un film pensat i interpretat per Salvador Dalí. Les càmeres de la TV alemanya hi eren presents a l'acte i van fer la feina sota la direcció de **José Montes-Baquer** de manera que els darrers minuts de la pel·lícula "Viaje a la Alta Mongolia" es tanquen amb l'explosió de vida i de color que es va generar i viure a la Porxada de Granollers. Les pancartes recollien la imatge del bolígraf amb arandela dibuixat per Dalí en record de l'efecte corrosiu de l'àcid úric sobre l'arandela que ja havia estat filmat i inclòs en la pel·lícula, samarretes i cartells, al·ludint a la Alta Mongòlia, feien referència al film i potser la cosa hauria estat completa si en lloc dels dos xinesos aportats per Dalí en el seu seguici, s'haguessin presentat de forma voluntària a l'acte com a mínim dues dotzenes de fills autèntics del país del sol ixent... Tanmateix, l'essència del *happening* admet l'imprevist sense rectificació i l'esforç protagonista dels dos únics xinesos autèntics es va veure compensat per la gran quantitat de públic jove i espontani actuant amb les mangueres i els colors. Crec interpretar que la sol·licitada presència dels bens, era un record a l'antic amic, el director de cinema **Luis Buñuel**.

Potser aquest ha estat el *happening* més publicitat i divulgat dels que s'han fet a Catalunya. No podem afirmar que el nostre país hagi estat capdavanter ni pròdig en tals esdeveniments artístics. La

L'alcalde de Figueres, Ramon Guardiola, col·loca la màscara de la Gioconda a Salvador Dalí.

D'esquerra a dreta, Ramon Guardiola, Josep Climent, l'alcalde de Granollers, Francesc Llobet Arnan, i Salvador Dalí.

nostra llista és breu, si descomptem les accions i els cerimonials realitzats pels artistes catalans a Paris (**Miralda, Xifra, Rabascall i Benet Rossell**, 1970) les accions al carrer tenen el precedent en l'acció "Gallot" de Sabadell (1960) i els *happenings* en el que va realitzar **Gonçal Sobrer** a la Sala Sanmartí del Poble Nou (1966). Granollers té el mèrit de tenir la seva pròpia relació amb l'esdeveniment *happening* amb la màxima concentració d'aquest tipus d'esdeveniments: el 23 de maig de 1974, els pintors Arranz Bravo i Bartolozzi en van organitzar el primer i, a molt poca distància, Salvador Dalí va plantejar el seu, el dia 19 d'agost del mateix any; dos anys més tard, un primer i únic congrés internacional i una publicació específica *Happening de happenings y todo es happening* (1979) que recull les ponències del congrés. Cal afegir que al 1976, l'artista alemany **Wolf Vostell** en va organitzar un a la pedrera del Garraf "Derrière l'arbre" amb el recolzament de la Galeria G de Barcelona. Pràcticament, això és tot. Amb la democràcia l'espai públic serà ocupat sense entrebancs i en un clima de llibertat d'expressió ja obtinguda. A partir de 1981, el grup "La Fura dels Baus" plantejarà accions de provocació i participació en les que la repressió alliberada ja no serà de naturalesa social i política. ◆